

Memorandum
Eesti Vabariigi Riigikontrolli ja Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoja tehtud
Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni riigiasutuste tegevuse
paralleelauditi tulemustest
Peipsi järve keskkonnakaitse tagamise ja piiriveekogude säästliku kasutamise
vallas

29. märtsil 2012. aastal Ivangorodis

Eesti Vabariigi Riigikontroll ja Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoda (edaspidi pooled) tegid koostöös Pihkva Oblasti Kontrollikojaga paralleelauditi „Eesti Vabariigi Riigikontrolli ja Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoja **audit Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni riigiasutuste tegevuse kohta** Peipsi järve keskkonnakaitse tagamise ja piiriveekogude säästliku kasutamise vallas”.

Paralleelaudit tehti Eesti Vabariigi Riigikontrolli ja Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoja vahel 2. oktoobril 2006. aastal sõlmitud koostööalase vastastikuse mõistmise memorandumini ning Eesti Vabariigi Riigikontrolli ja Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoja paralleelauditi tegemise otsuse alusel. Audit lähtub Kõrgeimate Auditiasutuste Rahvusvahelise Organisatsiooni INTOSAI ja Euroopa Kõrgeimate Kontrolliasutuste Organisatsiooni EUROSAI normidest ja auditeerimise põhimõtetest.

Artikkel 1

Pooled lähtusid sellest, et paralleelaudit, mida mõlemad teevad oma riiklike õigusaktide raames, aitab kaasa Peipsi järve keskkonnaseisundi paranemisele ning piiriüleste veevarude ökoloogiliselt jätkusuutliku kasutamise ja kaitsmise tagamisele.

Artikkel 2

Pooled lähtusid paralleelauditi tegemisel järgmisest:

Teema	Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni riigiasutuste tegevuse audit Peipsi järve keskkonnakaitse ja piiriveekogude säästliku kasutamise tagamise vallas.
Eesmärgid	Peipsi järve ökoloogilist seisundit mõjutavate võimalike ohtude ja reostusallikate analüüs ning ettepanekute koostamine Peipsi järve ökoloogilise seisundi hindamiseks; nende meetmete analüüs, mis Eesti Vabariik ja Venemaa Föderatsioon on Peipsi järve keskkonnaseisundi parandamiseks võtnud; meetmete, sealhulgas Peipsi järve keskkonnakaitse tagamiseks eraldatud riiklike ressursside kasutamise ja veemajanduslike meetmete rahastamise tõhususe hindamine.

Auditi objektid Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni täidesaatvad riigiasutused, nende kohalikud asutused, mis juhivad ja kontrollivad keskkonnakaitsetööd, samuti muud keskkonnakaitse alal tegutsevad organisatsioonid.

Artikkel 3

Pooled määrasid kindlaks järgmised auditi küsimused:

1. Hinnang Peipsi järve vee kvaliteedi ja ökosüsteemide seisundi mõõtmisele.
2. Kaitseabinõude rakendamine Peipsi järve reostuse vähendamiseks.
3. Järelevalve Peipsi järve reostusallikate vastavuse üle keskkonnakaitse nõuetele.
4. Peipsi järve kaitse ja säästliku kasutamise Eesti-Vene ühiskomisjonile (edaspidi Eesti-Vene ühiskomisjon) pandud ülesannete täitmine.

Artikkel 4

Kumbki pool valmistas eraldi ja iseseisvalt ette paralleelauditi tulemuste aruande. Kumbki pool vastutab ainult oma aruande sisu eest. Aruanded on käesoleva memorandumi lisad.

Artikkel 5

Auditi kooskõlastatud küsimustes said pooled järgmised tulemused:

Küsimus 1. Hinnang Peipsi järve vee kvaliteedi ja ökosüsteemide seisundi mõõtmisele.

Üldised alused

Pooled tunnistavad piiriveekogude kvaliteedi ja seisundi hindamise olulisust ning peavad selle töö tähtsaks osaks piiriveekogude seiret ja selle tulemuste võrreldavuse tagamist, ühtsete normatiivsete kvaliteedinäitajate väljatöötamist ja seireandmete vahetamist.

Pooled rõhutavad Eesti Vabariigi valitsuse ja Venemaa Föderatsiooni valitsuse vahel 20. augustil 1997. aastal sõlmitud piiriveekogude kaitse ja säästliku kasutamise kokkuleppe (edaspidi 20. augusti 1997. aasta kokkulepe) sätete järgimise tähtsust ning märgivad, et usaldusväärsed andmed Peipsi järve reostuskoormuse ja seisundi kohta on olulised, et rakendada asjakohaseid veekaitsemeetmeid.

Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoja tulemused

Venemaa Föderatsioonis hinnatakse vee kvaliteeti Venemaa Föderatsiooni veeseadustikus sätestatud veekogude riikliku seire raames. Seire tegemiseks ühtsustatakse programmilised vahendid (nii informatsioonilised kui ka tehnilised). See tagab seireandmete ühtimise teiste keskkonnaseire andmetega.

Venemaa territooriumil asuval valgal määrati vee kvaliteet riiklike seireandmete, Eesti-Vene koostöökomisjoni seiretöörühma ühisekspeditsioonide tulemuste, Eesti-Vene ühiskomisjoni hinnangu ja rakendusuringute ning Venemaa Föderatsiooni täidesaatvate võimuorganite riikliku veekogude seire tulemuste põhjal.

Veekogu hüdrokeemilise seire andmete põhjal täheldati piiriveekogudes suurt vase, mangaani, naftasaaduste, raua ja keemilise hapnikutarbe (KHT) kontsentratsiooni. Kõige halvemad olid Peipsi järve valgla näitajad. Hüdrobioloogilise seire andmetel suurenes järve eutrofeerumine 2010. aastani, 2010. aastal aga võis täheldada Peipsi järves mõningaid eutrofeerumise vähenemise märke.

Veekogude seireandmed annavad tunnistust sellest, et peamiselt mõjutavad järve Pihkva linna ja oblasti kanalisatsioon ning elamu- ja kommunaalmajandusettevõtted, mille reoveepuhastusseadmed on 80–90% ulatuses amortiseerunud ning vajavad rekonstrueerimist ja kapitaalremonti. Narva jõe vesikonnas on põhilised reostusallikad Slantsõ linna tööstusettevõtted ja Ivangorodi elamu- ja kommunaalmajandusettevõtted, mille puhastusseadmed vajavad samuti rekonstrueerimist ja kapitaalremonti.

Seire andmetel avaldab Peipsi järve seisundile märkimisväärset mõju ka järve sisekoormus, mille kvantitatiivseid näitajaid ei ole seni eriti uuritud.

Auditi käigus tuvastati, et Venemaa Föderatsiooni kehtivad õigusaktid võimaldavad üldiselt lahendada Peipsi järve valgla veevarude säästliku kasutamise ja kaitse küsimusi. Siiski on reguleerimata hulk küsimusi, mis puudutavad keskkonnakaitsenõuete täiustamist ja ettevõtjate majanduslikku stimuleerimist puhastusseadmete moderniseerimiseks.

Piisava rahastamise puudumine ei ole võimaldanud tagada hüdrometeoroloogilise võrgu varustamist tänapäevaste tehniliste vahenditega ja korraldada proovide võtmiseks kavandatud hulgal ekspeditsioone.

Eesti Vabariigi Riigikontrolli tulemused

Eesti Vabariigis seiratakse piiriveekogude seisundit ja kvaliteeti pinnavee ühtse seiremetoodika, Euroopa Liidu veepoliitika raamdokumendis kehtestatud nõuete ja seal viidatud kvaliteedistandardite alusel (standardid CEN ja ISO). Need veekogu seisundi ja vee kvaliteedi hindamise põhimõtted ja metoodikad erinevad Venemaa Föderatsiooni omadest. Eesti Vabariigi hinnangul on Peipsi järve seisund järve bioloogiliste ja füüsikalise-keemiliste näitajate põhjal kesine, Pihkva järve ja Lämmijärve seisund aga halb. Hoolimata rakendatud abinõudest ei ole Peipsi järve seisund seni paranenud.

Eesti poolel seire ja uuringute põhjal tehtud vee toitainekoormuse arvutused näitavad, et Peipsi järve valglast tuleb 65% lämmastiku kogukoormusest ja 44% fosfori kogukoormusest inimtegevusest, ülejäänud on looduslik koormus. Inimtekkelisest reostusest on kõige olulisem põllumajandustootmine, mis tekitab ligi 62% lämmastiku- ja 33% fosforireostusest. Punktireostusallikatest langeb suurim osa (9%) asulate heitvetele. Heitvete parema puhastamise tulemusena on Peipsi järve valgla fosforikoormus üldiselt vähenenud, ent mõningate asulate ja ettevõtete heitvete fosforisisaldus ei vasta siiski veel normidele. Põllumajanduse intensiivistumise tagajärjel on suurenenud Peipsi järve lämmastikukoormus.

Siiski puudub praegu täielik selgus, kuidas looduslik koormus ja inimtekkeline reostuskoormus allikate ja riikide kaupa jagunevad.

Riiklik seire Eestis on rahuldanud põhivajaduse seireandmete järele ning võimaldab anda hinnangu Peipsi seisundile ja selle muutustele, ent ei võimalda anda üksikasjalikumaid teavet eri koormusallikate osakaalu kohta. Eelkõige on puudulikud hajukoormuse andmed: ei ole piisavalt andmeid selle kohta, millised konkreetsete tegevused tekitavad reostust põllumajandus- ja metsamaade kasutamisel ning milline on looduslik koormus. See takistab kaitsemeetmete kavandamist ja hindamist.

Andmete vähesus on tingitud sellest, et veepoliitika raamdirektiivile vastavat seireskeemi ei ole veel täielikult välja arendatud. Raha Euroopa Liidu veepoliitika raamdirektiivi nõuetele vastava kolmetasandilise (ülevalatlik, operatiivne ja uurimuslik) seireskeemi elluviimiseks ei ole jätkunud, ka rakendusuuringuid ei ole tehtud piisavas mahus.

Üldised hinnangud

Eesti Vabariigi Riigikontrolli ja Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoja tehtud audit näitas, et viimasel viiel aastal on õnnestunud vältida Peipsi järve reostuskoormuse suurenemist. Samas tuleb kindlasti võtta tõhusaid lisameetmeid, et saavutada Peipsi järve ökoloogiliselt ohutu seisund.

Eesti-Vene ühiskomisjoni tehtud seire andis häid tulemusi, ent ühiskomisjon ei ole praeguse ni t äies mahus kooskõlastanud piiriveekogude ühtseid normatiivseid kvaliteedinäitajaid ega 20. augusti 1997. aasta kokkuleppes sätestatud proovide võtmise ja analüüside tegemise metoodikaid.

Auditeerimise tulemuste põhjal on tuvastatud, et piisava rahastamise puudumine ei võimalda teha piiriveekogude seiret küllaldases mahus.

Pooled tõdevad, et piiriveekogude riikliku seire andmete vahetamist on vaja reguleerida.

Küsimus 2. Kaitseabinõude rakendamine Peipsi järve reostuse vähendamiseks.

Üldised alused

Eesti Vabariigi Riigikontroll ja Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoda tunnistavad, et kaitsemeetmete elluviimine on Peipsi järve keskkonnaseisundi tagamise seisukohast hädavajalik.

Piiriveekogude ning rahvusvaheliste järvede kaitse ja kasutamise konventsioonis (Helsingi, 17. märts 1992. aasta) on ette nähtud kooskõlastatud tegevuskava väljatöötamine, et vähendada reostuskoormust nii punkt- kui ka hajureostusallikatest. Pooled rõhutavad nimetatud sätte täitmise tähtsust.

Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoja tulemused

Veekaitse- ja veemajandusmeetmeid viidi ellu 3-aastase (keskmise pikkusega) veemajandusmeetmete kava alusel, lähtudes veekogude riikliku seire andmetest. Samas avaldas nimetatud abinõude elluviimise tõhususele olulist mõju ebapiisav rahastamine.

Peipsi järve reostuse vähendamiseks rakendati veekaitseabinõusid, mida rahastati föderaalelarvest, Leningradi ja Pihkva oblasti eelarvest ning eelarvevälistest allikatest.

Riiklikud investeeringud ja vee kasutajate investeeringud Narva jõe valgla, sealhulgas Pihkva ja Peipsi järvega seotud veeobjektidesse, olid aastatel 2006–2010 kokku 151,7 miljonit rubla.

Pihkva oblasti täitevorganid viisid ellu põhiliselt üleujutusevastaseid veemajandusmeetmeid, sealhulgas kavandasid veemajandusmeetmeid, rajasid veekogude veekaitsetsoone ja kaldaäärseid kaitseribasid ning rakendasid mitterahalisi veekaitsemeetmeid. Samas ei kasutanud Venemaa Föderatsiooni täitevorganid täiel määral ära neid keskkonnakaitse riikliku abi saamise rahastatismehhanisme, mis oleksid võimaldanud parandada Peipsi järve keskkonnaseisundit.

Vee-ettevõtete kulul remonditi puhastusseadmeid, kindlustati kaldaid ja heakorrastati veekaitsetsoone.

Veekaitse- ja veemajandusmeetmeid rahastati ka rahvusvaheliste projektide elluviimise raames.

Auditeerimise tulemused näitasid, et Narva jõe valgla veekogude, sh Pihkva ja Peipsi järve kompleksse kasutamise ja kaitse skeem (edaspidi SKIOVO) on välja töötatud ning läbib seaduses ettenähtud korras riikliku keskkonnaekspertiisi. SKIOVO kinnitamine võimaldab täielikult ellu viia abinõud, mis on suunatud veekogude seisundi säilitamisele ja taastamisele ning joogivee- ja kanalisatsioonisüsteemide jätkusuutliku toimimise tagamisele vaadeldava valgla piires, samuti võimaldab tagada eesmärgiks seatud näitajate järkjärgulise saavutamise. See mõjutab oluliselt kontrollitava veekogu seisundi säilitamisele ja taastamisele suunatud abinõude elluviimist ning kindlustab, et veemajandussüsteemid, mis tagavad eesmärgiks seatud näitajate järkjärgulise saavutamise, toimiksid jätkusuutlikult.

Eesti Vabariigi Riigikontrolli tulemused

Peipsi järve Eesti-poolsel valglal kehtib Ida-Eesti veemajanduskava (kinnitanud Eesti Vabariigi valitsus 1. mail 2010. aastal). See sisaldab ülevaadet peamistest veekaitseprobleemidest; eesmärgi, mida soovitakse saavutada; ning ka meetmeid, mida on vaja rakendada probleemide lahendamiseks ja veekaitse eesmärkide saavutamiseks.

Veekaitsemeetmeid on Peipsi järve valglal rakendatud juba enne 2010. aastat. Nende rakendamisel lähtub Eesti eelkõige Euroopa Liidu nõuetest. Seepärast on kõige suuremad summad eraldatud joogivee- ja reoveekogumissüsteemide rekonstrueerimiseks ja rajamiseks: Peipsi valgla alamvesikonna territooriumi veekaitsemeetmete elluviimiseks on aastatel 2004–2011 eraldatud 148 miljonit eurot (5,8 miljardit rubla) Eesti riigi ja Euroopa Liidu raha. Puhastusseadmed on rekonstrueeritud või ehitatud kõigis suuremates asulates (elanike arvuga üle 2000 inimese), sh Tartu linnas, ning edaspidi pööratakse tähelepanu ka väikeasulate puhastusseadmete rekonstrueerimisele. Tänu asulareoveepuhastitesse ja põllumajanduse punktreostusallikatesse (sõnnikuhoidlad) investeerimisele on toitainete (eriti fosfori) heide Peipsi järve vähenenud.

Selleks aga, et reostuskoormus väheneks veelgi ja Peipsi järve seisund paraneks, tuleb tähelepanu pöörata ka teistele reostusallikatele, eelkõige põllumajanduse põhjustatud hajureostusele. Põllumajandusreostuse vähendamiseks jagatakse toetusi. Ajavahemikul 2007–2013 saavad Peipsi järve valglal tegutsevad põllumajandustootjad Euroopa Liidu ühtse põllumajanduspoliitika programmist otsetoetustena kokku umbes 200 miljonit eurot, lisaks saavad tootjad toetust maaelu arengukava raames.

Riigikontrolli uuringud ja auditid on näidanud, et reostuse vältimises ja keskkonnanõuete täitmisel võib seni täheldada vajakajäämisi: mitmed objektid ei vasta kohustuslikele keskkonnakaitsenõuetele, kompleksloa kohuslased ei ole alati juurutanud parimat võimalikku tehnoloogiat.

Meetmete tulemuslikkust hinnatakse püstitatud eesmärkide ja nende elluviimiseks ette nähtud konkreetsete ülesannete täitmise põhjal, ent nende tegevuste mõju veekeskkonna seisundi parandamisele ei hinnata.

Üldised hinnangud

Pooled märkisid, et Eesti ja Venemaa rakendavad veekaitsemeetmeid, mis on järjekindlalt suunatud toitainete Peipsi järve juhtimise vähendamisele ning soodustavad järve keskkonnaseisundi stabiliseerumist ja reostumise riski vähenemist.

Eesti Vabariigi Riigikontroll ja Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoda rõhutavad vajadust kinnitada Narva jõe valgla veekogude, sh Pihkva ja Peipsi järve kompleksse kasutamise ja kaitse skeemis SKIOVO (Venemaa Föderatsioon) ja Ida-Eesti vesikonna 2009.–2015. aasta veemajanduskavas (Eesti Vabariik) sätestatud veemajandus- ja veekaitsemeetmed ning täita neid. Seejuures tuleb hinnata meetmete tõhusust, nende mõju järve seisundile ning määrata kindlaks rahvusvahelise koostöö tugevdamise suunad Peipsi järve keskkonnaseisundi parandamiseks.

Küsimus 3. Järelevalve Peipsi järve reostusallikate vastavuse üle keskkonnakaitse nõuetele.

Üldised alused

Pooled nendivad, et järelevalvemeetmete elluviimine on vajalik piiriveekogude keskkonnaseisundi parandamiseks. Selle kõrval rõhutavad pooled, et järelevalve on olulise tähtsusega veekaitse nõuete täitmise, vee reostusallikate avastamise ja nende negatiivse mõju vähendamise seisukohast.

Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoja tulemused

Peipsi järve valgla järelevalvemeetmed on suunatud veekogude kaitsmisele reostuse eest ning veemajandusliku taristu ohutuse tagamisele.

Peipsi järve valglal tehtud järelevalve tulemuste analüüs näitas, et Venemaa Pihkva oblasti loodusjärelevalve valitsuse korraldatud kontrollide arv aastatel 2006–2010 on vähenenud 1,5 korda ehk 33,3%. Ehkki kontrollide arv vähenes ajavahemikul 2006–2010, suurenes arvestatud ja väljamõistetud trahvide arv kaks korda.

Põhilised rikkumised, mida veekogude kasutamise ja kaitse föderaalne järelevalve käigus tuvastati, olid auditeeritud perioodil järgmised: veekogude kasutusse andmist kinnitavate lubade puudumine; veekogude veekaitsetsoonide ja kalda kaitseribade kasutusrežiimi rikkumine; veekasutamise ja veeärajuhtimise esmase arvestuse puudumine või mitteusaldusväärsus; veekasutuseeskirjade rikkumine heitvete juhtimisel veekogudesse; kontrolliasutuste ettekirjutuste täitmata jätmine ja heitvete veekogudesse juhtimisele kehtestatud normatiivide ületamine.

Seoses rahastamise puudumisega ei tehtud auditeeritud perioodil piirkondlikku riiklikku järelevalvet Peipsi järvega seotud veeobjektide kasutamise ega kaitse üle.

Puhastusseadmete ohutusnormidest ja -eeskirjadest kinnipidamise järelevalve näitajate analüüsi tulemused annavad tunnistust sellest, et 2006. aastast 2008. aastani suurenes tuvastatud rikkumiste arv 54% ja haldusvastutusele võetud isikute arv 33% võrra. Seejuures oli kolme aasta jooksul sissenõutud trahvisumma kokku 34 000 rubla.

Rikkumiste põhilised liigid olid nõutava kvalifikatsiooni puudumine puhastusseadmeid hooldavatel töötajatel ning arvestuse puudumine tõenäoliste kahjude kohta, mis tuleneksid võimalikust avariist hüdrotehnilises rajatises.

Eesti Vabariigi Riigikontrolli tulemused

Audiga tehti kindlaks, et järelevalveasutused teevad järelevalvet neile antud pädevuse piires. Tehakse järelevalvet kemikaalide ohutu turuletoomise üle, pidevalt kontrollitakse keskkonnalubade nõuetest kinnipidamist. Peale selle võetakse arvesse ka riskihinnanguid Euroopa Liidult põllumajandustoetusi saavate tootjate kontrollimisel. Olemasolev järelevalve puudutab põhiliselt punkt-reostusallikaid.

Aastatel 2006–2010 registreeris Keskkonnainspeksioon kolmes Peipsi järve valgal asuvas maakonnas – Jõgeva, Tartu ja Põlva maakonnas – kokku 126 veekeskkonnaga seotud rikkumist. Veeseaduse rikkumiste statistika põhjal on tuvastatud, et üks kolmandik rikkumisi oli seotud sõnnikuhoidlatele kehtestatud nõuete eiramisega, veerand rikkumistest veekeskkonna reostamisega, iga viies rikkumine seisnes vee erikasutusloa nõuete rikkumises. Rikkujatele kohaldati sanktsioone (trahve) ja anti tähtajad puuduste kõrvaldamiseks.

Auditi käigus jõuti järeldusele, et järelevalveasutused ei kontrolli piisavalt hajureostust põhjustavaid tegevusi, sest seadusesätteid, mis takistaksid väetiste normidele mittevastavat (ülemäära) kasutamist, praegu peaaegu puuduvad; seega puudub alus sanktsioonide kehtestamiseks veekogude reostamise eest põldude ülemäärase väetamise tagajärjel.

Seireandmed ei satu järelevalveasutuste tähelepanu alla ning neid ei arvestata järelevalvekavade koostamisel. Kuna kõik järelevalveasutused tegutsevad oma pädevuse piires, ei koostata veekeskkonna riskide üldisi hinnanguid.

Üldised hinnangud

Eesti Vabariigi Riigikontroll ja Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoda on nõus sellega, et nende järelevalvemeetmete korral, mis on suunatud piiriveekogude kaitsmisele reostuse eest, peab arvestama ka veekogude riikliku seire tulemustega.

Pooled leiavad, et Peipsi järve keskkonnaseisundi tagamisel saab vastavate riigiasutuste järelevalvetegevust oluliselt parandada.

Peale selle tuleb järelevalvemeetmete elluviimisel arvestada Eesti-Vene ühiskomisjoni otsustega. See võimaldab operatiivselt reageerida Peipsi järve reostuseriski kõrvaldamise vajadusele.

Küsimus 4. Peipsi järve kaitse ja säästliku kasutamise Eesti-Vene ühiskomisjonile (edaspidi Eesti-Vene ühiskomisjon) pandud ülesannete täitmine.

Üldised alused

Märkides Eesti-Vene ühiskomisjoni juhtivat rolli piiriveekogude kaitse ja säästliku kasutamise eest vastutajana, rõhutasid pooled vajadust täita 20. augusti 1997. aasta kokkuleppes ettenähtud ülesandeid ja plaane, mis aitavad kaasa Peipsi järve keskkonnakaitse meetmete tõhusamale elluviimisele.

Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoja tulemused

Eesti-Vene ühiskomisjon on 20. augusti 1997. aasta kokkuleppes ettenähtud ülesanded põhiliselt täitnud. Siiski on veel reserve komisjoni töö tõhustamiseks. Arvestades Peipsi järve asukohta kahe riigi piiril, on mõistlik jätkata infovahetust asutuste vahel, mis tegelevad Peipsi järve seisundi riikliku seire ja riikliku kontrollimisega.

Eesti-Vene ühiskomisjoni Vene pool teavitab Eesti poolt SKIOVO väljatöötamise käigust.

Veeproovide paralleelse võtmise ja nende võrdleva analüüsi käigus täheldati, et üldfosfori, fosfaatide, keemilise hapnikutarbe (KHT) ja ammooniumlämmastiku andmed on võrreldavad ning biokeemilise hapnikutarbe (BHT₅), nitraatide (NO₃), üldlämmastiku (N_{üld}), hõljumi ja vase andmed ei ole alati kõrvutatavad; põhjasetete hüdrobioloogilised vaatlused ja uuringud ei ole olnud süstemaatilised.

Eesti Vabariigi Riigikontrolli tulemused

Iga-aastase jooksva ja operatiivse infovahetuse seisukohast võib Eesti-Vene ühiskomisjoni tööd pidada heaks. Lepingu osalised saatsid teineteisele igal aastal oma riikide seireandmete põhjal teavet pinnaveevõtu, veekasutuse, reostuskoormuse, heitvee puhastusseadmete, veemajandusse investeeritud summade ja veekogude seisundi kohta. Ka ühiskomisjoni moodustatud töörühmad vahetavad regulaarselt teavet. Ühiskomisjoni töös pandi rõhku proovide võtmisele ja rakenduslikele teadusuuringutele.

Ühiskomisjon kooskõlastas mitmeid dokumente ja programme, mis on vajalikud Peipsi järve kaitseks ja säästlikuks kasutamiseks. Siiski ei ole veel õnnestunud sõlmida mitmeid olulisi kokkuleppeid, sealhulgas välja töötada piiriveekogude vee kvaliteedi ja keskkonnaseisundi ühtseid hindamiskriteeriumeid ega -metoodikat, samuti ühise seire pikaajalist programmi, mis on olulised ühiste arusaamade ja hinnangute kujundamiseks Peipsi järve ökoloogilise seisundi ja selle muutuste kohta. Ka piiriveekogude konventsioonis on seatud osapooltele ülesandeks töötada välja veekvaliteedi ühised eesmärgid, milleni Eesti-Vene ühiskomisjon ei ole veel jõudnud.

Vee keemiliste ja füüsikalise-keemiliste näitajate analüüsiks kasutatakse Eestis rahvusvaheliste standardite kohaselt akrediteeritud katselaboreid.

Auditi käigus selgus, et valdav osa analüüsimeetodikaid on 20. augusti 1997. aasta koostöökokkuleppe kohaselt ühtlustatud. Siiski erinevad Eesti ja Venemaa laboratooriumide mõningate füüsikaliste ja keemiliste näitajate hindamise meetodikad. Praeguseini ei ole ühtlustatud biokeemilise hapnikutarbe, lahustunud hapniku, vee läbipaistvuse, nitraadi-, sulfaadi- ja kloriidioonide, üldlämmastiku ja naftasaaduste määramise analüüsi meetodeid. Raskmetallide tuvastamisel proovidest täheldati Eesti ja Venemaa laborite analüüsitulemustes olulisi erinevusi, näiteks erinesid Eesti Keskkonnauuringute Keskuse ning Pihkva Oblasti Hüdrometeoroloogia ja Keskkonnaseire Keskuse võrdlevad analüüsid lausa mitu korda.

Varasemad puudused seireandmete vahetamises takistasid Peipsi järve reostuskoormuse väljaarvutamist. Puudused Eesti ja Vene poole andmetes kõrvaldati 2011. aastal, ent siiani ei ole kokku lepitud seireandmete vahetamise korda, mis teeks võimalikuks Eesti ja Venemaa asutuste kvaliteetse andmevahetuse.

Üldised hinnangud

Pooled märgivad, et Eesti-Vene ühiskomisjon on ära teinud olulise töö piiriveekogude seireprogrammide täiustamiseks. Selle kõrval tuleb kõige

aktuaalsemate probleemide lahendamiseks aktiivsemalt tegeleda piiriveekogude seiretulemuste võrreldavuse tagamisega ning Eesti ja Vene poole proovide valiku- ja analüüsimetodite kooskõlastamisega. Erinevate tegevuste, kavade, programmide jms kooskõlastamine Eesti-Vene ühiskomisjonis ning nende üleandmine täitevvõimule on Peipsi järve kaitse seisukohast äärmiselt tähtis. See aitab keskenduda kõige olulisematele probleemidele, osutada vastastikust abi ja kasutada tõhusamalt vahendeid püstitatud eesmärkide saavutamiseks. Peipsi järve seisundi ühtlustatud hindamismetoodikate ja ühtsete hindamiskriteeriumide puudumine toob kaasa andmete võrreldamatuse, mis võib omakorda põhjustada ebaõigeid järeldusi ja valet hinnangut Peipsi järve seisundi kohta.

Pooled märgivad, et Eesti-Vene ühiskomisjon peab tagama keskkonnajärelevalveasutuste ja -ametiisikutega olulise teabe vahetuse ning koordineerimise.

Eesti Vabariigi Riigikontroll ja Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoda tunnustavad Eesti-Vene ühiskomisjoni tegevust.

Eesti-Vene ühiskomisjonil kui rahvusvahelisel organil on võimalus teha ettepanekuid Peipsi järve kaitseks vajalike veekaitsemeetmete lisamiseks riiklikesse kavadesse.

Artikkel 6

Pooled leppisid kokku paralleelauditi tegemises 2015. aastal, et analüüsida, kas auditeerimise tulemused aitasid kaasa riiklike vahendite tõhusamale kasutamisele, Peipsi järve keskkonnaseisundi parandamisega seotud keskkonnakaitse õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingute järgimisele.

Koostatud 29. märtsil 2012. aastal kahes eksemplaris eesti ja vene keeles, mõlemad tekstid on võrdväärsed.

Käesoleva memorandumi lisad:

1. Eesti Vabariigi Riigikontrolli kontrolliaruanne „Peipsi järve seisundi parandamise meetmete tulemuslikkus“ (lisa nr 1).
2. Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoja riiklik aruanne paralleelauditi tulemustest (lisa nr 2).

Eesti Vabariigi
riigikontrolör

Venemaa Föderatsiooni Kontrollikoja
esimees

Mihkel Oviir

Sergei V. Stepašin